

BİBLIOQRAFIYAŞÜNASLIQ ÜZRƏ TƏDQIQATÇININ ETİK KODEKSİ

Aytac Mütəllimova

BDU, Bibliografiyaşünaslıq kafedrasının magistrantı

Son illərdə kitabxanaçı-tədqiqatçı üçün kitabxana məlumatında tədqiqat fəaliyyətləri üçün standart və normaları əks etdirən etik kodeksin hazırlanmasına və qəbul edilməsinə böyük ehtiyac hiss olunur. Bir kitabxanaçı-tədqiqatçı üçün etik kodeksin hazırlanması günümüzün tələblərinə adekvat görünür. Kitabxanaçı-biblioqraf tərəfindən "elm və əxlaq" probleminə ictimai maraq yaranır.

Hər hansı bir bilik həmişə sosial olaraq təyin olunur. Onun epistemoloji mövzusu yeni bilik alan tədqiqatçıdır və onun informasiya aldığı müxtəlif növ institusional birliklər, kitabxanalar, elmi-tədqiqat müəssisələri, assosiasiyalar, dərnəklərdir.

Etik qaydalar cəmiyyətin gözləntilərini, kitabxanaşünaslıq elminin ehtiyaclarını, təcrübəsini və kitabxanaçı-tədqiqatçıların elmi maraqlarını uyğunlaşdıran bir növ mexanizm olmalıdır.

Kitabxanaçı-tədqiqatçının peşəkar əxlaqının orada müəyyənləşdirilmiş müddəaları ictimai, ümumi insan əxlaqına zidd ola bilməz, onun təzahürünün konkret formalarını təmsil etməlidir. Etik qaydalar kitabxanaçı-tədqiqatçıları birləşdirəcək, mənəvi maraqlar birliyi və mənsubiyyət hissi-ni gücləndirəcəkdir. Beləliklə, bütövlükdə cəmiyyətə, onun üzvi bir hissəsi kimi kitabxana-informasiya cəmiyyətinə, eyni zamanda birbaşa tədqiqatçılara müsbət təsir göstərə bilər.

Kodeksdə kitabxana mütəxəssislərinin tədqiqat fəaliyyətinin təşkilati üzrə kollektiv təcrübəsi birləşdirilməlidir. Bu kitabxana-informasiya cəmiyyətinin institusional dəyərlərinə əsaslanaraq daha da dərinləşməyə imkan verəcəkdir. Nəzərə alınması lazım olan əsas etik prinsipləri başa düşmək elmi tədqiqatların hazırlanmasında və həyata keçirilməsində mühüm rol oynayır. Kodeks kitabxana və informasiya sənayesi tədqiqatçısının idrak fəaliyyəti zamanı hansı mənəvi əngəllərlə qarşılaşdığını və bunları sosial və peşə əxlaqı baxımından aradan qaldırmaq üçün əlçatan, mümkün və zəruri olub olmadığını göstərə bilər. Bununla birlikdə, kodeksin olması tədqiqatçının fərdi dünyagörüş mövqeyinin əhəmiyyətini azaltmayacaq və mənəvi seçim tələb edən vəziyyəti müstəqil dərk etməkdən azad etməyəcəkdir. Kodeks kitabxanaçı-tədqiqatçısının dəyərlərini və əxlaq normalarını müəyyənləşdirməklə yanaşı, onun tədqiqatçılıq mədəniyyətini for-

malaşdırır. Lakin bunlar etik ziddiyyətin yaranmasına səbəb olan tədqiqat mərhələsini diqqətlə təhlil etməyimizə və həll etmək üçün etik cəhətdən mümkün olan alternativləri müstəqil şəkildə müəyyənləşdirməyimizə səbəb olur.

Ümumiyyətlə, kitabxana tədqiqatçısı üçün bir etik qaydaların mövcudluğu, bir tərəfdən, çoxşaxəli olmağın əsası olaraq elmi işin keyfiyyətini yüksəltmək üçün mühüm bir vasitə ola bilər. Digər tərəfdən, belə bir kodeksin qəbul edilməsi bütövlükdə cəmiyyətin informasiya mədəniyyətinin formalaşmasına kömək edəcəkdir.